

החידושי הרי"ם ז"ל (הובא בליקוטי יהודה פ' משפטים) ביאר דהיינו טעמא נמי דגנב שאין לו נמכר בגנבתו, אבל גולן אינו נמכר לעבד, והוא מדה כנגד מדה שהואיל והגנב מחשיב עליו יותר מוראו של בשר ודם ממורא שמים, לכן מוכרים אותו לעבד, תחת מוראו ואדנותו של בשר ודם, משא"כ גולן וכו"ל.

★★

בגמ': כביכול עשה עין של מטה כאילו אינה רואה ואזון של מטה כאילו אינה שומעת.

הגרי"ז מבריסק (פר' כי תצא), מבאר לפי דברי הגמרא את הפסוק (דברים כה, יח), 'אשר קרך בדרך ויזנב כן כל הנחשלים אחריו ואתה עיף ויגע ולא ירא אלקים', ולכאורה צריך ביאור, מה היה חטאו הגדול של עמלק יותר מכל העמים שנלחמו עם ישראל, ושעליו נאמר 'מלחמה לה' בעמלק מדור דור' (שמות יז, טז).

א"ל דכאן אמרו, 'מפני מה החמירה תורה בגנב יותר מגזלן זה השוה כבוד עבד לכבוד קונו וזה לא השוה עבד לקונו, אלא כיבד העבד יותר מקונו שהוא ירא מבני אדם ואילו בשל מעלה לא נזהר', ולכאורה בענינו הדבר תמוה, דאדרבה, אדם שלא ירא כבר גם מבני אדם היה צריך להיות עונשו יותר גדול. אכן כד דייקנן חזינן עומקו של הדבר, גולן לא עושה חשבונות, איננו מחשב בדבר, מה שנראה לו עושה, גנב כבר עושה חשבונות הוא ירא מבני אדם, ומחשב בדבר, איך לעשות שלא יראוהו בעשותו העבירה, ואדם שמחשב ועושה חשבונות, ואף על פי כן איננו ירא מאלקים במעשיו רואים דבחשבון ומחשבה הוא מעלים עין מיראת אלקים. אבל אדם שלא מחשב כלום, אין במעשיו לא יראת אלקים. דאדם זה לא מחשב, ולא בחשבון עשה מעשיו.

אף בעמלק נאמר, 'ואתה עיף ויגע', עמלק לא התנפל על היהודים בלי חשבון, הוא עשה חשבון, חפש ומצא זמן שישראל היו עייפים ויגעים, וחשב שזה הזמן להשמידם, ומכיון שעשה חשבון ואת הקדוש ברוך הוא לא הכניס כלל בחשבונו, הרי הוא 'ולא ירא אלקים'. עמים אחרים לא עשו חשבונות, מה שנראה להם לטוב עשו, אבל עמלק במחשבה ובדעת בחשבון שבשעת חולשת ישראל יוכל להתגבר עליהם,

יכולה להתקבל ע"י חתירה. וזה"פ אם במחתרת - ימצא הגנב; אם הגנב ממציא עצמו לעשות תשובה, הרי שמשמים בוודאי חותרים עבורו שיוכל לעשות תשובה עכד"ק.

★★

וברש"י השוה כבוד עבד, לא ירא מבני אדם כדרך שלא ירא מהקב"ה, אבל גנב לא השוה עבד לקונו, אלא כיבד העבד יותר מקונו, שהוא ירא מבני אדם ומעין של מעלה לא נזהר.

ב"ק אדמו"ר בעל הפני מנחם מגור זצ"ל הגיד, שבמס' ברכות (כח ע"ב) איתא שכשחלה ריב"ז ונכנסו תלמידיו לבקרו אמרו לו ברכנו, אמר להם יהי רצון שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם, אמרו לו תלמידיו עד כאן, אמר להם ולואי, תדעו כשאדם עובר עבירה אומר שלא יראני אדם, ואמר דרבן יוחנן בן זכאי הוא לשיטתו כאן, דכאשר אדם פוחד מבשר ודם ולא מפחד מהקב"ה זה יותר גרוע מאם אינו מפחד משניהם, וע"כ ברכם שיהא להם מורא שמים כמורא בשר ודם דהעיקר היא שלא יהי' להם מורא שמים פחות ממורא בשר ודם, שזה הרבה יותר גרוע מאשר אין לו מורא מאף אחד.

והנה בגמרא ב"מ (נח ע"ב) איתא שם בגמרא דאונאת דברים גדולה יותר מאונאת ממון כי אונאת דברים נאמר בו ויראת מאלקיך ובאונאת ממון לא נאמר בו ויראת מאלקיך, ולכאורה הדברים צריכים ביאור דהרי הא דנאמר באונאת דברים ויראת מאלקיך זה משום דהוי דבר המסור ללב, משא"כ אונאת ממון לא מסור ללב, וא"כ מה הרבותא של אונאת דברים בזה.

וי"ף דזה מה שהי' קשה למהרש"א שם, וע"כ כתב בביאור דברי הגמרא שזה כעין מה שאמר ריב"ז כאן דגנב חמור מגזלן, וה"נ אונאת ממון שאינו מסור ללב א"כ אדם שמאנה את חברו אינו מפחד לא מן הקב"ה ולא מבשר ודם והוי כגזלן, משא"כ אונאת דברים דהאדם מפחד מבשר ודם וע"כ מאנהו באופן שלא ידעו, אך מן הקב"ה אינו מפחד, והוי כגנב, וע"כ זה יותר חמור, עיי"ש.

★★